

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Obdo/59/2022
Identifikačné číslo spisu:	2118203895
Dátum vydania rozhodnutia:	30.03.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Gabriela Mederová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:2118203895.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Gabriely Mederovej a členiek senátu JUDr. Lenky Praženkovej a Mgr. Sone Pekarčíkovej, v spore žalobcu: City-Arena a.s., so sídlom Kapitulská 5, 917 01 Trnava, IČO: 46 682 848, zast. SOPKO LEGAL s.r.o., so sídlom Paulínska 7523/24, 917 01 Trnava, IČO: 47 631 741, proti žalovanému: Mesto Trnava, so sídlom Ulica Hlavná 1/1, 917 71 Trnava, IČO: 00 313 114, zast. JUDr. Jozef Zámožík, PhD., advokát so sídlom Hlavná 31, 917 01 Trnava, o zaplatenie 32.036.851,- eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. 39C/39/2018, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Trnave č. k. 31Cob/56/2019-69 z 26. mája 2020, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky z r u š u j e uznesenie Krajského súdu v Trnave č. k. 31Cob/56/2019-69 z 26. mája 2020 a vec v r a c i a Krajskému súdu v Trnave na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Trnava (ďalej aj „súd prvej inštancie“) uznesením č. k. 39C/39/2018-20, z 8. januára 2019, v prvom výroku konanie zastavil, v druhom výroku žalovaného zaviazal zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania v plnom rozsahu s tým, že o výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie samostatným uznesením a v treťom výroku súd vrátil žalobcovi súdny poplatok vo výške 32.861,55 eur po právoplatnosti rozhodnutia prostredníctvom Centrálnej elektronickej evidencie súdnych poplatkov - Slovenskej pošty a.s.

2. Žalobca sa vzájomnou žalobou zo dňa 10.01.2018 domáhal zaplatenia sumy 32.036.851,- eur s príslušenstvom pre prípad, ak by bol žalovaný (v procesnom postavení žalobcu) úspešný v konaní o určení vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam vedenom pod sp. zn. 39C/30/2017. Pokiaľ by súd v konaní vedenom pod sp. zn. 39C/30/2017 v rámci predbežnej otázky ustálil, že kúpna zmluva z 22.11.2012 je absolútne neplatná, neplatným by sa stal aj záväzok žalobcu na zhodnotenie nehnuteľností. Žalobca reálne splnil záväzok na zhodnotenie majetku žalovaného, preto zhodnotenie majetku žalovaného vo výške vloženej investície 32.036.851,- eur predstavuje majetkový prospech na úkor žalobcu, ktorý je žalovaný v takom prípade povinný uhradiť žalobcovi. Dňa 07.12.2018 bolo súdu prvej inštancie

doručené späťvzatie žaloby, v ktorom žalobca súdu oznámil, že vzhľadom na právoplatnosť rozsudku Okresného súdu Trnava č. k. 39C/30/2017-462, zo 14. septembra 2018, berie vzájomnú žalobu v celom rozsahu späť a navrhuje, aby súd konanie zastavil. Súd prvej inštancie vzhľadom na späťvzatie žaloby podľa § 145 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „C. s. p.“) konanie zastavil. K procesnej zodpovednosti za zastavenie konania súd prvej inštancie uviedol, že pokiaľ žalobca žalobu zobral späť pre správanie žalovaného, je potrebné konštatovať, že žalovaný procesne zaviniť zastavenie konania. V danej veci žalovaný zaviniť podanie vzájomnej žaloby žalobcom a zastavenie tohto konania tým, že podal žalobu vedenú na súde prvej inštancie pod sp. zn. 39C/30/2017 o určenie vlastníckeho práva, teda v prípade žalobcu išlo o reakciu na správanie žalovaného, preto súd prvej inštancie v súlade s § 256 ods. 1 C. s. p., priznal náhradu trov konania žalobcovi. Bez žaloby vo veci sp. zn. 39C/30/2017 by nedošlo k podaniu vzájomnej žaloby. Je preto namieste, aby trovy konania spočívajúce v krátení zaplateného súdneho poplatku znášal žalovaný, ktorý navyše v konaní sp. zn. 39C/30/2017 nebol procesne úspešný. Súd prvej inštancie v súlade s § 11 ods. 3 a 4 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov krátil súdny poplatok vrátený žalobcovi o 1 %.

3. Proti uzneseniu súdu prvej inštancie v časti druhého výroku, ktorým bol žalovaný zaviazaný nahradiť žalobcovi trovy konania v plnom rozsahu, podal žalovaný odvolanie s poukazom na odvolací dôvod podľa § 365 ods. 1 písm. h/ C. s. p., teda rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Žalovaný, ktorému vzájomná žaloba ani nebola doručená, nezaviniť a ani nemohol zaviniť podanie žaloby žalobcom. Je zjavné, že žalobca by v konaní o zaplatenie 32.036.851,- eur s príslušenstvom nebol úspešný a preto zobral žalobu späť. Pohnútkou žalobcu na podanie žaloby je irelevantná. Je protirečivé konanie žalobcu, ktorý v konaní sp. zn. 39C/30/2017 o určenie vlastníckeho práva tvrdí, že kúpna zmluva zo dňa 22.11.2012 je platná, no napriek tomu si žalobou uplatnil nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia. V tomto prípade je zjavné, že žalobca by nebol úspešný v konaní bez ohľadu na správanie žalovaného. Vzhľadom na to, že žalobca zobral žalobu späť v celom rozsahu, zaviniť tým zastavenie konania a súd mal priznať náhradu trov konania žalovanému. Odvolaciemu súdu žalovaný navrhol, aby napadnutý výrok uznesenia súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobca je povinný žalovanému zaplatiť náhradu trov konania v plnom rozsahu.

4. Žalobca vo vyjadrení k odvolaniu žalovaného uviedol, že vzájomnú žalobu podával výlučne z dôvodu a len pre prípad, ak by bol žalovaný úspešný v konaní sp. zn. 39C/30/2017 a z dôvodu hospodárnosti konania žalobca navrhol konanie prerušiť do právoplatného skončenia konania vo veci sp. zn. 39C/30/2017. V prípade neplatnosti kúpnej zmluvy by sa nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia premieľal odo dňa plnenia v prospech žalovaného. Ak sa chcel žalobca vyhnúť premieľaniu nároku, nemal inú možnosť, ako podať vzájomnú žalobu. Ak by žalovaný nepodal žalobu vo veci 39C/30/2017, žalobca by nemal dôvod na podávanie vzájomnej žaloby. Z dôvodu opatrnosti žalobca odvolaciemu súdu navrhol postup podľa § 257 C. s. p., ktorým by žiadnej zo sporových strán nepriznal nárok na náhradu trov konania, pre prípad, že by sa odvolací súd nestotožnil so súdom prvej inštancie.

5. Odvolací súd uznesením z 26. mája 2020, č. k. 31Cob/56/2019-69, v prvom výroku uznesenie súdu prvej inštancie z 8. januára 2019, č. k. 39C/39/2018-20, v odvolaní napadnutom výroku II. zmenil tak, že žalovanému priznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % a v druhom výroku odvolací súd priznal žalovanému proti žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

6. V odôvodnení rozhodnutia odvolací súd uviedol, že ak súd zastavuje konanie napríklad z dôvodu späťvzatia žaloby, musí sa zaoberať tým, či niektorá zo strán sporu zaviniť, že konanie muselo byť zastavené (§ 256 C. s. p.). Zavinenie treba posudzovať výlučne z procesného hľadiska (§ 256 ods. 1 C. s. p.). Podľa Civilného sporového poriadku sa neskúma už dôvodnosť podanej žaloby z hľadiska hmotného práva, ale iba to, ktorá zo strán sporu procesne zaviniť zastavenie konania. Zmyslom zásady zavinenia je sankčná náhrada nákladov konania, ktoré by pri jeho riadnom priebehu nevznikli. Kritérium procesného zavinenia je potrebné posudzovať z objektívneho hľadiska, a to vo vzťahu medzi tým, čo žalujúca strana v konaní požadovala, resp. akého výsledku sa domáhala a skutočnosťou, pre ktorú

žalujúca strana neskôr vzala žalobu späť s tým, aby konanie bolo zastavené. Ak nie je preukázané, že späťvzatie žaloby bolo odôvodnené neskorším správaním žalovaného, ktorý sa celkom či v relevantnom rozsahu zachoval v zmysle žaloby, potom nie je možné nachádzať súvislosť a teda ani procesné zavinenie medzi jeho správaním vo vzťahu k žalobnej požiadavke. V takomto prípade nesie zodpovednosť na zastavení konania žalobca v dôsledku príčinnej súvislosti, ktorou je správanie účastníka konania, teda jeho prejav vôle spočívajúci v späťvzatí návrhu (R 49/1993 a nález Ústavného súdu Slovenskej republiky I. ÚS 196/09). Nárok na náhradu trov konania je nárokom vyplývajúcim nie z hmotného, ale z procesného práva, preto otázku, či išlo o dôvodne podanú žalobu, je nevyhnutné posudzovať z procesného hľadiska. Ide o to, či sa žalobca domohol uplatneného nároku alebo nie, pričom súd neskúma, či by bol žalobca v meritornom konaní úspešný alebo nie (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 25. októbra 2010, sp. zn. 3Sžo/225/2010, uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. apríla 2014, sp. zn. 7MCdo/1/2014). Odvolací súd dospel k záveru, že súd prvej inštancie nesprávne uzavrel, že žalovaný zaviniť zastavenie konania, pretože v konaní nebolo preukázané, že späťvzatie predmetnej žaloby bolo odôvodnené neskorším správaním žalovaného, ktorý by sa zachoval v zmysle žalobného návrhu. Zo strany žalovaného neprišlo k úhrade žalovanej sumy, ani k uzavretiu mimosúdnej dohody o urovaní, preto nie je preukázaná súvislosť medzi správaním žalovaného vo vzťahu k žalobnému návrhu. Tvrdenie žalobcu, že v danom prípade išlo o reakciu na správanie žalovaného, ktorý podal žalobu v konaní sp. zn. 39C/30/2017 o určenie vlastníckeho práva, je pre posúdenie zavinenia zastavenia daného konania irelevantné. Nie je preto splnená podmienka v zmysle § 256 ods. 1 C. s. p., na to, aby zastavenie konania mohlo byť pripísané správaniu (zavineniu) žalovaného. Za daných okolností späťvzatím žaloby zaviniť zastavenie konania žalobca a je preto povinný nahradiť žalovanému trovy konania.

7. Odvolací súd sa ďalej venoval otázke aplikácie § 257 C. s. p., a zdôraznil, že v prípade jeho použitia musí ísť o celkom výnimočný prípad, ktorý musí byť náležite odôvodnený. Pri posudzovaní okolností hodných osobitného zreteľa treba prihliadať na osobné, majetkové, zárobné a iné pomery všetkých strán a tiež na okolnosti, ktoré viedli strany k uplatneniu práva na súde a na ich postoj v konaní. Podľa žalobcu je dôvodom hodným osobitného zreteľa príčinná a vecná súvislosť medzi vzájomnou žalobou a žalobou o určenie vlastníckeho práva. Podľa žalobcu by bolo nespravodlivé, aby súd priznal náhradu trov konania žalovanému, pretože žalobca podanie žaloby nezaviniť. Žalobca podal vzájomnú žalobu len s cieľom ochrany jeho prípadných práv na vydanie bezdôvodného obohatenia. Odvolací súd uviedol, že tieto skutočnosti nie je možné považovať za dôvody hodné osobitného zreteľa. V danej veci neprišlo ani k posúdeniu, či žalobcom uplatnený nárok o zaplatenie sumy 32.036.851,- eur je dôvodný, či nie je premlčaný alebo či nejde o predčasne podanú žalobu. Vzhľadom na to, že žaloba bola vzatá späť skôr, než sa vôbec začalo s predbežným prejednaním sporu, tvrdenia žalobcu, že jeho nárok je dôvodný, a že sa podaním predmetnej žaloby chcel vyhnúť premlčaniu, zostali len v hypotetickej rovine. Žalovaný nebol vyzvaný zo strany súdu prvej inštancie, aby sa vyjadril k žalobe, preto ani nie je možné posudzovať, či bol žalovaný v spore aktívny. Pri posudzovaní okolností hodných osobitného zreteľa sa prihliada aj na postoj strán v konaní. Žalobca netvrdil a ani nepreukazoval svoju prípadnú nepriaznivú finančnú situáciu, ktorá by existenciu dôvodu hodného osobitného zreteľa odôvodňovala. Ďalšie odvolacie argumenty žalovaného považoval odvolací súd pre rozhodnutie vo veci už za nerozhodné, bez potreby sa s nimi osobitne vysporiadať.

8. Odvolací súd z uvedených dôvodov zmenil rozhodnutie súdu prvej inštancie podľa § 388 C. s. p., keďže neboli splnené podmienky pre jeho potvrdenie alebo zrušenie. Žalovanému, ktorý bol procesne úspešný v odvolacom konaní, priznal proti žalobcovi nárok na náhradu trov konania pred odvolacím súdom v plnom rozsahu.

9. Proti uzneseniu odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca, ktorým dovolaciemu súdu navrhol, aby uznesenie odvolacieho súdu zrušil. Dovolanie podal žalobca z dôvodu podľa § 420 písm. f/ C. s. p., teda odvolací súd nesprávnym procesným postupom znemožnil žalobcovi, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces. Uznesenie odvolacieho súdu je podľa dovolateľa nedostatočne odôvodnené, arbitrárne, svojvoľné a nepreskúmateľné. Odvolací súd bol povinný Civilný sporový poriadok vykladať a uplatňovať tak, aby

bol v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, aby bolo zachované právo žalobcu na spravodlivý súdny proces a aby zväžil odklon od doslovného znenia zákonného ustanovenia a vyhol sa nenáležitému formalizmu pri aplikácii právneho predpisu. Keďže Civilný sporový poriadok neobsahuje osobitné ustanovenia o náhrade trov konania v prípade späťvzatia vzájomnej žaloby, resp. osobitné ustanovenia o zastavení konania o vzájomnej žalobe, bolo povinnosťou odvolacieho súdu riadne sa vysporiadať s individuálnymi okolnosťami vecí, a to vo vzťahu k tomu, ktorá strana zavinila zastavenie konania (§ 256 ods. 1 C. s. p.) a tiež vo vzťahu k tomu, či existencia vzájomnej žaloby pri absencii osobitnej právnej úpravy nie je dôvodom hodným osobitného zreteľa pre nepriznanie nároku na náhradu trov konania žiadnej strane (§ 257 C. s. p.).

9.1. Pri aplikácii § 256 ods. 1 C. s. p., sa odvolací súd nedostatočne vysporiadal s okolnosťami, ktoré viedli žalobcu k podaniu vzájomnej žaloby. Odôvodnenie uznesenia odvolacieho súdu je v extrémnom nesúlade so skutkovými zisteniami a s priebehom pôvodného konania vedeného pod sp. z. 39C/30/2017. Žalovaný zavinil samotné podanie vzájomnej žaloby tým, že podal žalobu v pôvodnom konaní sp. zn. 39C/30/2017. Späťvzatie vzájomnej žaloby bolo rovnako zavinené žalovaným, ktorý bol v konaní sp. zn. 39C/30/2017 neúspešný a tým vytvoril podmienky pre späťvzatie žaloby, ktorou žalobca len chránil svoje práva ohrozené žalobou žalovaného v konaní sp. zn. 39C/30/2017. Priznanie náhrady trov konania žalovanému v dôsledku zamietnutia žaloby v základnom konaní je podľa žalobcu v rozpore s princípmi elementárnej spravodlivosti. Takýto spôsob výkladu by v každom prípade viedol k nespravodlivému výsledku na strane žalobcu, pretože žalobca by ako osoba podávajúc vzájomnú žalobu bola vždy v jednom konaní povinná nahradiť druhej strane trovy konania, žalobca by bol nútený svoj vzájomný nárok neuplatniť a úspech žalobcu v základnom konaní by absurdne viedol k vzniku povinnosti žalobcu na náhradu trov konania žalovanému v konaní o vzájomnej žalobe. Žalobca si v zmysle zásady *vigilantibus iura scripta sunt* chránil svoje právo pred premlčaním podaním vzájomnej žaloby.

9.2. Pri § 257 C. s. p., odvolací súd nenaplnenie dôvodov hodných osobitného zreteľa odôvodnil len zjednodušene a absolútne nedostatočne tým, že žaloba bola vzatá späť skôr ako sa vôbec začalo s predbežným prejednaním sporu, resp. ešte pred dorúčením žaloby žalovanému a bez toho, aby sa vykonalo dokazovanie, preto tvrdenia žalobcu, že jeho nárok je dôvodný a že sa podaním žaloby chcel vyhnúť premlčaniu, zostali iba v hypotetickej rovine. Rozhodovanie o trovách konania je integrálnou súčasťou sporového konania, aj procesné predpisy upravujúce náhradu trov konania preto treba vykladať v súlade s obsahom a účelom základného práva na súdnu ochranu. Vzájomnosť konaní sp. zn. 39C/30/2017 a sp. zn. 39C/39/2018, skutočnosť, že vzájomná žaloba bola podaná výlučne a len pre ochranu nároku pred premlčaním a pre prípad neúspechu žalobcu v konaní sp. zn. 39C/30/2017, sú nepochybne dôvodmi hodnými osobitného zreteľa pre nepriznanie nároku na náhradu trov konania žiadnej zo strán. Skutočnosť, že súd v konaní sp. zn. 39C/30/2017 do hĺbky neskúmal mieru dôvodnosti vzájomnej žaloby nemôže byť dôvodom na to, aby odvolací súd formalisticky a bez ďalšieho priznal nárok na náhradu trov žalovanému. Odvolací súd bol pri rozhodovaní o náhrade trov konania povinný skúmať a aspoň osvedčiť existenciu dôvodov, pre ktoré bola vzájomná žaloba podaná a neskôr späťvzatá, pretože tieto skutočnosti majú vplyv aj na rozhodovanie súdu o nároku na náhradu trov konania. Pokiaľ odvolací súd tieto okolnosti neskúmal, nemohol ani správne posúdiť mieru zavinenia žalovaného na zastavení konania a ani vylúčiť existenciu dôvodov hodných osobitného zreteľa pre nepriznanie nároku na náhradu trov konania žiadnej zo strán.

10. Žalovaný doručil súdu vyjadrenie k dovolaniu žalobcu, v ktorom dovolaciemu súdu navrhuje dovolanie žalobcu odmietnuť alebo zamietnuť a žalovanému priznať nárok na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 %. Podľa žalovaného sa odvolací súd so všetkými dôvodmi podstatnými pre rozhodnutie vysporiadal v odôvodnení napadnutého uznesenia. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu je presvedčivé, zrozumiteľné a spĺňa všetky požiadavky kladené na riadne odôvodnenie rozhodnutia. Skutočnosť, že žalobca nesúhlasí s napadnutým rozhodnutím, nezakladá prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f/ C. s. p. Pri zastavení konania z ustanovenia § 256 ods. 1 C. s. p. vyplýva, že predpokladom priznania náhrady trov konania nie je akékoľvek zavinenie, ale musí ísť o procesné zavinenie a zároveň podstatné sú skutočnosti, ktoré nastali až po začatí konania (a viedli k zastaveniu konania) a nemôžu nimi byť skutočnosti, ktoré nastali pred začatím konania. Žalobca sa mohol rozhodnúť, či podanú žalobu nepodá a pred podaním žaloby mal zvážiť, či bude v konaní úspešný alebo nie. Žalovaný ďalej poukázal na viaceré dôvody, pre ktoré žalobcom uplatnený nárok v tomto

konaní ani nebol dôvodný. Žalobca bol len realizátorom projektu a túto realizáciu hradil prostredníctvom tretieho subjektu, nešlo teda o vlastné zdroje žalobcu. Trhová hodnota plnenia zároveň určite nebola 32.036.581,- eur, ale výrazne nižšia a žalovaný by v konaní uplatnil aj námietku započítania (náhrad za užívanie nehnuteľnosti), námietku premlčania a ďalšie námietky. Vzájomnú súvislosť žaloby o určenie vlastníckeho práva a žaloby o vydanie bezdôvodného obohatenia nevidel ani prvoinštančný súd, keď konanie o žalobe na vydanie bezdôvodného obohatenia vylúčil na samostatné konanie a toto konanie neprerušil do skončenia konania o určenie vlastníckeho práva.

11. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 C. s. p.), po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané, zastúpená advokátom v súlade s § 429 C. s. p., bez nariadenia pojednávania dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je prípustné a dôvodné.

12. Dovolateľ vymedzil dôvodnosť svojho dovolania nesprávnym procesným postupom odvolacieho súdu, ktorým malo byť strane znemožnené uskutočňovať jej patriace práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Naplnenie tohto dovolacieho dôvodu vidí žalobca v nedostatočnom odôvodnení uznesenia odvolacieho súdu, jeho arbitrárnosti a neprihliadnutí na žalobcom uvádzané okolnosti týkajúce sa dôvodov podania vzájomnej žaloby.

13. Otázka prípustnosti dovolania podľa § 420 C. s. p., v prípade dovolaní uplatnených proti rozhodnutiam odvolacieho súdu, ktorými bolo rozhodované o odvolaní proti výroku rozhodnutia súdu prvej inštancie o nároku na náhradu trov konania, bola predmetom posúdenia v uznesení najvyššieho súdu z 29. septembra 2021, sp. zn. IVObo/2/2021, publikovaného v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí Slovenskej republiky č. 8/2021, podľa ktorého právnej vety rozhodnutím, ktorým sa konanie pred odvolacím súdom o danej otázke končí pre účely posudzovania väd zmätočnosti v zmysle ust. § 420 C. s. p., je aj rozhodnutie, ktorým odvolací súd rozhodol s konečnou platnosťou o odvolaní proti výroku o náhrade trov konania. V súlade s právnym názorom vysloveným najvyšším súdom v predmetnom rozhodnutí potom prípustnosť dovolania proti uzneseniu odvolacieho súdu posudzovaného v tejto veci, nevylučuje povaha napádaného rozhodnutia, keďže ide o rozhodnutie, ktorým sa konanie v otázke nároku na náhradu trov konania končí. Najvyšší súd preto ďalej skúmal naplnenie dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f/ C. s. p.

14. Vo vzťahu k zavineniu zastavenia konania na základe späťvzatia žaloby žalobcom a tým k aplikácii § 256 ods. 1 C. s. p., odvolací súd uviedol, že zavinenie treba posudzovať výlučne z procesného a objektívneho hľadiska, s ohľadom na to, čo žalobca v konaní požadoval (aký nárok uplatnil) a na skutočnosť, pre ktorú svoju žalobu zobrať späť. Podľa odvolacieho súdu, ak nie je späťvzatie žaloby odôvodnené neskorším správaním žalovaného, ktorý sa celkom alebo v relevantnom rozsahu zachoval v zmysle žalobnej požiadavky, nie je možné dospieť k záveru o procesnom zavinení žalovaného na zastavení konania a v takomto prípade nesie zodpovednosť na zastavení konania žalobca.

15. Žalobca odvolaciemu súdu vyčíta, že sa nedostatočne vysporiadal s okolnosťami, ktoré ho viedli k podaniu vzájomnej žaloby a výklad zvolený odvolacím súdom by v každom prípade viedol k nespravodlivému výsledku na strane žalobcu.

16. Najvyšší súd vo vzťahu k aplikácii § 256 ods. 1 C. s. p. konštatuje, že arbitrárnosť, nedostatočné prihliadnutie na okolnosti veci alebo neúplné alebo nezrozumiteľné vysporiadanie sa s podstatnými otázkami vzniknutými v konaní, nezistil. Odvolací súd správne poukázal na potrebu zamerať sa na procesné zavinenie účastníkov na zastavení konania. Dôvodom, pre ktorý žalobca zobrať žalobu späť nebolo správanie žalovaného, ale výsledok súdneho konania v súvisiacom spore, v ktorom bol žalovaný neúspešný. Najvyšší súd zároveň poukazuje na tú skutočnosť, že žalobca v čase podania vzájomnej žaloby vedel, že žalobu podáva z opatrnosti, teda, že žaloba môže byť podaná nedôvodne v prípade, ak žalovaný nebude úspešný v konaní o určenie vlastníckeho práva. Vtedy žalobcu môže zaťažiť aj náhrada trov konania žalovaného. Žalobca podľa najvyššieho súdu postupoval v súlade so zásadou *vigilantibus iura scripta sunt*, kedy sa podaním vzájomnej žaloby snažil predísť premlčaniu prípadného nároku na

vydanie bezdôvodného obohatenia. Žalovaný tak mohol procesne zaviniť podanie vzájomnej žaloby. Z pohľadu procesnej zodpovednosti však žalovaný nezavinil späťvzatie žaloby, keďže žaloba bola žalobcom vzatá späť z dôvodu, že nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia uplatňovaný v tomto konaní (vzhľadom na neúspech žalovaného v konaní o určenie vlastníckeho práva) mu ani nevznikol, a nie z dôvodu, že by správaním žalovaného prišlo k splneniu žalovaného nároku. Pričítanie zavinenia na zastavení konania žalovanému, keď žaloba bola vzatá späť z dôvodu, že žalovaný nárok ani nevznikol, by nezodpovedalo účelu § 256 ods. 1 C. s. p.

17. Odvolací súd k tejto otázke správne vymedzil, čo je potrebné pri posudzovaní procesnej zodpovednosti na zastavení konania posudzovať a zrozumiteľne vysvetlil dôvody, pre ktoré zavinenie na zastavení konania podľa § 256 ods. 1 C. s. p., pričítal žalobcovi. Z uvedeného dôvodu najvyšší súd prípustnosť a dôvodnosť dovolania žalobcu v tejto otázke nevzhliadol.

18. Pri aplikácii § 257 C. s. p., odvolacím súdom však najvyšší súd musí konštatovať, že dovolateľovi neboli poskytnuté odpovede na všetky otázky podstatné pre aplikáciu predmetného ustanovenia, a preto nie je zřejmé, ako sa s nimi odvolací súd vysporiadal.

19. Odvolací súd k aplikácii § 257 C. s. p., navrhovanej žalobcom uviedol, že skutočnosti uvádzané žalobcom nemožno považovať za dôvody hodné osobitného zreteľa, pretože v danej veci neprišlo k hmotnoprávnemu posúdeniu nároku žalobcu z dôvodu späťvzatia žaloby. Neprišlo teda k posúdeniu, či žalobcom uplatnený nárok je dôvodný, či nejde o predčasne podanú žalobu a či nie je premlčaný. Žalovaný ani nebol vyzvaný zo strany súdu prvej inštancie, aby sa vyjadril k žalobe, preto ani nie je možné posudzovať, či bol žalovaný v spore aktívny. Pri posudzovaní okolností hodných osobitného zreteľa sa prihliada aj na postoj strán v konaní. Žalobca podľa odvolacieho súdu netvrdil a ani nepreukazoval nepriaznivú finančnú situáciu, ktorá by existenciu dôvodu hodného osobitného zreteľa odôvodňovala. Ďalšie argumenty žalobcu považoval odvolací súd pre vec za nerozhodné.

20. Odvolací súd sa pri posudzovaní, či sú v konaní dané dôvody hodné osobitného zreteľa obmedzil na posúdenie pomerov strán (finančných, sociálnych) a či súd v konaní dospel do štádia hmotnoprávného posúdenia uplatneného nároku a aký postoj v konaní zaujal žalovaný. Predmetom posudzovania podmienok pre aplikáciu § 257 C. s. p., však môžu byť aj okolnosti, ktoré sporovú stranu viedli k podaniu žaloby, okolnosti súvisiaceho súdneho konania a prípadné odstránenie neprimeranej tvrdosti ustanovení zákona upravujúcich náhradu trov konania a tým dosiahnutie spravodlivého usporiadania vzťahov medzi sporovými stranami. Pri posudzovaní okolností hodných osobitného zreteľa treba prihliadať na osobné, majetkové, zárobné a iné pomery všetkých účastníkov konania a tiež na okolnosti, ktoré viedli účastníkov k uplatneniu práva na súde a ich postoj v konaní (rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. MCdo/14/99). Pokiaľ odvolací súd vychádzal z predpokladu, že pre posúdenie okolností podania žaloby, okolností sporu, vzťahu so súvisiacim konaním a jeho procesným výsledkom, je potrebné hmotnoprávne prejednanie žaloby v tomto konaní, takéto odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu je nelogické a opomína odpovede práve na podstatnú argumentáciu žalobcu.

21. Žalobca v konaní stabilne tvrdil, že žalobu podal výlučne z dôvodu, že žalovaný podal proti žalobcovi žalobu o určenie vlastníckeho práva. Uvedenému zodpovedá aj obsah vzájomnej žaloby podanej žalobcom, ako aj návrh žalobcu na prerušenie konania o vzájomnej žalobe do skončenia veci vedenej pod sp. zn. 39C/30/2017. Pokiaľ by žalobca žalobu o vydanie bezdôvodného obohatenia nepodal, mohlo by prísť k premlčaniu jeho práva na vydanie bezdôvodného obohatenia. Nie je pritom podstatné, či žaloba bola skutočne podaná dôvodne, a to v celom rozsahu alebo čiastočne a či žalovaný mal k dispozícii hmotnoprávne námietky, ktoré plánoval dôvodne uplatniť. Uvedené by bolo predmetom posúdenia v meritórnom rozhodnutí súdu. Z procesného hľadiska v štádiu zastavenia konania z dôvodu späťvzatia žaloby pred prvým pojednávaním a vôbec pred dorúčením žaloby žalovanému na vyjadrenie, nie je uvedené pre použitie moderačného oprávnenia súdu pri rozhodnutí o nároku na náhradu trov konania podstatné. Podstatné sú (okrem iných dôvodov, ktoré v tu posudzovanej vec nenastali) okolnosti začatia súdneho konania, teda dôvody, ktoré žalobcu viedli k podaniu žaloby a následne dôvody, pre ktoré prišlo k späťvzatiu žaloby a ktoré po komplexnom posúdení procesnej situácie môžu byť dôvodmi hodnými osobitného zreteľa pre účely aplikácie § 257 C. s. p.

22. Odvolací súd neprihliadol na skutočnosť, že žalobca nemal inú možnosť ochrany svojho práva na vydanie bezdôvodného obohatenia pre prípad, že by bol žalovaný úspešný v konaní o určenie vlastníckeho práva. Žalobca postupoval v súlade so zásadou *vigilantibus iura scripta sunt*, uplatnil svoje právo žalobou na súde ako reakciu na žalobu o určenie vlastníckeho práva podanú žalovaným, pričom návrhom na prerušenie konania sa zároveň snažil minimalizovať trovy konania. Žalovaný bol v konaní o určenie vlastníckeho práva neúspešný, čím odpadol dôvod pre ktorý žalobca podal vzájomnú žalobu a žalobca pristúpil k späťvzatiu žaloby. Odvolací súd neprihliadol pri aplikácii § 257 C. s. p., na súvis tohto konania s konaním o určenie vlastníckeho práva, ktoré sa skončilo procesným neúspechom žalovaného v procesnom postavení žalobcu. Pokiaľ žalobca podal vzájomnú žalobu za účelom predĺženia premĺčania svojho práva pre prípad úspechu žalovaného v súvisiacom spore, odvolací súd mal prihliadnuť aj na výsledok súvisiaceho súdneho konania a v záujme spravodlivého usporiadania vzťahov zväžiť aj celkový dôsledok priznania nároku na náhradu trov konania žalovanému voči žalobcovi v tomto konaní v korelácii s neúspechom žalovaného v konaní o určenie vlastníckeho práva a tam priznanému nároku na náhradu trov konania žalobcovi vystupujúcim v procesnom postavení žalovaného. Podľa najvyššieho súdu nie je v súlade so spravodlivým usporiadaním vzťahov a s požiadavkou nemechanického aplikovania predpisov o náhrade trov konania, ak odvolací súd nezohľadnil tú skutočnosť, že žalobca je v tomto konaní zaviazaný na náhradu trov konania žalovanému, pričom v prvotnom konaní (o určenie vlastníckeho práva), ktoré žalobcu viedlo k podaniu vzájomnej žaloby, bol úspešný a bol mu priznaný nárok na náhradu trov konania voči žalovanému. Možným dôsledkom postupu odvolacieho súdu je, že v tomto konaní žalovanému priznaná náhrada trov konania môže byť vo vyčíslení vyššia ako náhrada trov konania priznaná žalobcovi voči žalovanému v konaní o určenie vlastníckeho práva. Z dôvodu rozumnej obrany svojho práva (snaha o včasné uplatnenie práva na súde pred jeho premĺčaním) za súčasnej snahy minimalizovať trovy konania vzniknuté v tomto konaní (návrh žalobcu na prerušenie konania) i napriek procesnému úspechu v konaní o určenie vlastníckeho práva by tak žalobca bol sankcionovaný náhradou trov konania v tomto konaní.

23. Najvyšší súd preto konštatuje, že odvolací súd sa pri rozhodovaní v tejto veci nevysporiadal so všetkými okolnosťami podstatnými pre prípadnú aplikáciu § 257 C. s. p., a neposkytol žalobcovi v odôvodnení rozhodnutia adekvátne odpovede. Z uvedeného dôvodu najvyšší súd vzhladol prípustnosť a dôvodnosť dovolania žalobcu podľa § 420 písm. f/ C. s. p. Najvyšší súd uznesenie odvolacieho súdu podľa § 449 ods. 1 C. s. p., zrušil a podľa § 450 C. s. p., vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

24. V ďalšom konaní bude potrebné, aby odvolací súd prihliadol na okolnosti rozhodovanej veci vymedzené najvyšším súdom v odseku 21. a 22. odôvodnenia tohto rozhodnutia, riadne sa s nimi vysporiadal a o veci opätovne rozhodol. Ak odvolací súd pri opätovnom posúdení veci dospeje k záveru, že by prichádzalo do úvahy použitie moderačného oprávnenia súdu podľa § 257 C. s. p., bude potrebné zároveň žalovanému umožniť, aby sa k jeho použitiu vyjadril (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 168/2018).

25. O trovách dovolacieho konania a trovách pôvodného konania rozhodne odvolací súd v novom rozhodnutí (§ 453 ods. 3 C. s. p.).

26. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.